

Урок № 2

ТЕМА :НАЦІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА.

Ми часто використовуємо поняття «економіка» або «господарство». А чи знаєте ви, що воно означає?

Подивіться навколо себе. Ваш одяг, ваша їжа, школа, місто чи село — це продукт діяльності певних підприємств та організацій, які щось виготовили, побудували, привезли. Та й послуги, що надає вам школа, навчаючи вас, також є господарськими. Відпочиваючи, або лікуючись, ви також користуєтесь послугами різних підрозділів господарства. Усі підприємства, які є в межах країни, прямо або опосередковано пов'язані між собою та утворюють національну економіку. Від того, як працює цей складний механізм, залежить рівень економічного розвитку країни й наше з вами життя.

1 Національна економіка

Національна економіка — це історично складена система всіх видів господарської діяльності в межах певної країни.

Національна економіка країни є цілісним організмом, що складається з різних підприємств, галузей і територіальних комплексів.

Ознаки національної економіки

Найменшою ланкою національної економіки є **підприємство** — самостійна господарська одиниця, що спеціалізується на виготовленні певної продукції — товарів або послуг. Підприємства поєднуються в галузі.

Галузь господарства — це сукупність підприємств чи закладів, які виробляють якісно однорідну продукцію чи надають однотипні послуги. Підприємства кожної галузі займаються певним видом економічної діяльності.

2. Економічний розвиток

Економічний розвиток — це зміни національної економіки, що забезпечують зростання добробуту та доходів населення; поліпшення якості життя, підвищення ступеня задоволеності головних потреб усіх членів суспільства.

Кожна країна має певні умови для свого економічного розвитку, які становлять її економічний потенціал: природні та трудові ресурси, матеріальні, духовні і культурні цінності. Рівень розвитку національної економіки визначає її положення у світовій економічній системі.

3. Показники економічного розвитку країни

Для визначення ступеня розвитку національної економіки використовують спеціальні показники:

1) **Валовий внутрішній продукт (ВВП)** — сукупна ринкова вартість кінцевих товарів та послуг підприємств, вироблених за рік на території країни. Під час обчислення ВВП враховують економічну результативність всіх підприємств на території країни — як національних, так і іноземних. Для оцінки економічного розвитку країни обчислюють загальний ВВП та ВВП на душу населення. Різновидом ВВП є ВНП (*пояснити різницю*).

2) **Структура ВВП** — співвідношення між основними секторами господарської діяльності в країні, їхній внесок у накопечення ВВП. У системі національної економіки є галузі, які виробляють товари (виробнича сфера — промисловість, сільське господарство, будівництво) і галузі, що надають послуги (невиробнича сфера — транспорт, зв'язок, торгівля, освіта, фінанси, охорона здоров'я та ін.). Співвідношення зазначених сфер і галузей та їх рівень розвитку визначають й певний економічний розвиток країни.

Існує кілька методик підрахунку ВВП, тому в міжнародній статистиці значення можуть не збігатися, але вони є співставними.

Для того щоб порівняти ВВП різних країн, простежити динаміку ВВП країни протягом якогось періоду, його розраховують у **співставних цінах базисного року**.

Як ви вважаєте, що означає співставні ціни? Наприклад, як порівняти ціну молока в ЄС, Україні, Росії, США?

Так, можна обчислити за валютним курсом, а чи завжди він є реальним? В Україні на один долар можна купити 2 л молока, в Росії — 1 л, в Європі й того менше. Таке порівняння називають **паритетом купівельної спроможності**. Тому ВВП обчислюють у цінах США (найбільша економіка світу, на ринку якої представлено понад 90 % товарів світу). Тобто кількість виробленого в Україні молока ми помножимо на його ціну в США і додаємо до вартості іншої продукції. За **базисний рік** приймають 0-й чи 5-й рік десятиріччя, таким чином, можна зіставляти ВВП, незважаючи на інфляцію, стрибки курсів валют тощо.?

На тіньову економіку в Україні, за оцінками окремих експертів, припадає понад 40 % господарської діяльності. Виведення з такого положення дасть нам змогу не тільки збільшити прибутки, але й на рівних співпрацювати з реальними економіками передових країн.

Для визначення ступеня економічного розвитку держави, що ми будемо вивчати пізніше, важливою є структура ВВП, тобто з'ясування, які виробництва яку частку приносять у загальний обсяг. Про це поговоримо на наступному уроці.

Важливим показником є **національний дохід (НД)** — це чистий прибуток. Його розраховують як ВВП без відрахувань на зношення основних засобів виробництва. НД є більш наочним для відображення реального рівня життя громадян країни в певний час. З точки зору країни важливими є амортизаційні відрахування, оскільки вони є фондом для ремонту старих та закупівлі нових знарядь праці, що в майбутньому дадуть прибуток. Тобто ВВП, ВВП — більш показні для країни в цілому.

3) **Індекс людського розвитку (ІЛР)** — інтегрований (тобто враховує не один, а декілька значень) показник, що використовується для міждержавного порівняння і вимірювання людського потенціалу досліджуваної території. ІЛР містить очікувану тривалість життя, рівень грамотності населення, рівень життя (за ВВП на одну особу), індекс соціально-економічної нерівності, індекс гендерної нерівності, індекс багатомірної бідності. За показником ІЛР виділяють 4 групи країн.

Приклади ІЛР країн світу (2019 р.)

.Що таке національна економіка? Назвіть її основні ознаки.

Дуже високий ІЛР (49 країн)	Високий ІЛР (56 країн)	Середній ІЛР (39 країн)	Низький
1. Норвегія — 0,944	50. Білорусь — 0,798	107. Молдова — 0,693	145. Кенія — 0,548
2. Австралія — 0,935	80. Йорданія — 0,748	109. Туркменістан — 0,688	167. Судан — 0,479
3. Швейцарія — 0,930	81. Україна — 0,747	114. Узбекистан — 0,675	179. Малі — 0,419
8. США — 0,915	82. Алжир — 0,736	130. Індія — 0,609	185. Чад — 0,392
20. Японія — 0,891	90. Китай — 0,727	141. Лаос — 0,575	188. Нігер — 0,348

Як ви розумієте зміст поняття «економічний розвиток»? Назвіть показники, що застосовують для визначення рівня економічного розвитку країни.

Коротко розкрийте зміст основних показників економічного розвитку.